

บทบาทของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ : กรณีศึกษา วัดราษฎร์ประคองธรรม

THE ROLE OF MONKS IN PUBLIC WELFARE: A CASE STUDY OF
WAT RAT PRAKONGTHAM

พศิน สินมา¹, พระมหาเทวินทร์ วรปญโญ (ชินนบุตร)², อัมพล บุทธาสาร³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย¹, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย², มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร³
Pasin Sinma¹, Phramaha Taywin Varapanyo (Chinnabutr)², Amphon Buddasarn³
Mahamakut Buddhist University¹, Mahachulalongkornrajavidyalaya², Phranakhon Rajabhat University³
Corresponding Author E-mail : phdsinma69@hotmail.com¹, taywincnb@gmail.com², ampon828@hotmail.com³

(Received : February 27, 2025; Edit : March 8, 2025; accepted : March 10, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ : กรณีศึกษาวัดราษฎร์ประคองธรรม มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ 2) เพื่อศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของวัดราษฎร์ประคองธรรม งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยคุณภาพเชิงเอกสาร ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 17 รูป/คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในงานสาธารณสงเคราะห์ คือ 1) หน้าที่ในการให้คำอธิบายถึงเหตุผลเพื่อให้ประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาชีวิตและตระหนักรู้ถึงความเป็นจริงของชีวิต 2) หน้าที่ในการให้การสนับสนุนสถาบันสังคมอื่น เช่น องค์กรการกุศล หรือภาครัฐ เพื่อให้การดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) หน้าที่ในการให้กำลังใจหรือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของพุทธศาสนิกชน เป็นการเสริมสร้างกำลังใจแก่ประชาชนในยามปกติและยามประสบภัยพิบัติ 4) หน้าที่ในด้านบูรณาการทุกภาคส่วนของสังคมให้เป็นเอกภาพ โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อพัฒนาสังคมให้มีความสงบสุขและยั่งยืน 5) หน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมทางสังคม โดยการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้สังคมอยู่ในความสงบเรียบร้อยและยั่งยืน

วัดราษฎร์ประคองธรรม ภายใต้การนำของพระกิตติวชิรธาดา เจ้าอาวาส ได้ดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสผ่านโครงการสำคัญ ได้แก่ 1) โครงการบ้านหลังสุดท้าย ซึ่งมุ่งเน้นการสงเคราะห์ศพไร้ญาติ โดยจัดพิธีกรรมทางศาสนา และดำเนินการฃาปนกิจแก่ผู้เสียชีวิต เพื่อช่วยเหลือครอบครัวที่ขาดสันทนทรัพย์ 2) โครงการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติและเหตุการณ์ฉุกเฉิน โดยจัดหาอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสิ่งของจำเป็นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน 3) โครงการมอบสิ่งของแก่ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ และผู้สูงอายุ ซึ่งเน้นการแจกจ่ายสิ่งของจำเป็นต่อการดำรงชีวิต งานสาธารณสงเคราะห์ของวัดราษฎร์ประคองธรรมสะท้อนถึงบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางการช่วยเหลือสังคม ส่งผลต่อชุมชน บทบาทพระสงฆ์ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : พระสงฆ์, งานสาธารณสงเคราะห์, วัดราษฎร์ประคองธรรม

ABSTRACT

This study has two primary objectives: (1) to examine the role of Buddhist monks in social welfare, and (2) to explore the social welfare initiatives of Wat Rat Prakongtham. Adopting a qualitative documentary research methodology, the investigation drew on relevant documents, previous studies, and in-depth interviews with 17 key informants (both monks and lay experts). The data were analyzed using content analysis and are presented in a descriptive-analytical format.

Research Findings

The findings reveal that Buddhist monks hold a vital role in social welfare, encompassing:

Providing Explanations and Guidance – Monks help individuals address life challenges and gain insight into the realities of existence.

Supporting Other Social Institutions – By collaborating with charitable organizations and government agencies, monks enhance the effectiveness of social welfare operations.

Offering Moral Support and Spiritual Anchoring – Monks serve as a source of encouragement for laypeople in both ordinary circumstances and during crises.

Integrating All Sectors of Society – Through fostering cooperation among government, private, and public entities, monks promote unity and sustainable development.

Functioning as a Social Control Mechanism – By imparting moral and ethical teachings, monks contribute to social harmony and long-term stability.

Social Welfare Initiatives of Wat Rat Prakongtham Under the leadership of Phra Kittiwachirathada (the Abbot), Wat Rat Prakongtham has implemented several social welfare programs aimed at supporting disadvantaged groups. Notable projects include:

The “Last Home” Project – Focusing on the funeral rites of unclaimed bodies, the temple provides religious ceremonies and cremation services for deceased individuals with no family support, thus alleviating the financial burden on impoverished families.

Disaster Relief Center – This center offers assistance to individuals affected by natural disasters and emergencies, supplying food, clothing, and other essential items to help mitigate hardship.

Distribution of Essential Items – Targeting bedridden patients, people with disabilities, and the elderly, this program delivers necessary resources to sustain their daily lives.

Overall, the social welfare activities undertaken by Wat Rat Prakongtham highlight the temple’s function as a community support hub, reflecting the evolving role of Buddhist monks and contributing to sustainable societal development.

Keywords: Monks, Public Welfare, Wat Rat Prakongtham

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสมัยพุทธกาล งานสาธารณสงเคราะห์มีรากฐานที่มาจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมประโยชน์และความสุขแก่บุคคลและสังคมโดยรวม การช่วยเหลือผู้อื่นในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งปรากฏในพุทธพจน์ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “พวกเธอยกมือขวามือไป เพื่อประโยชน์แก่คนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” (ที.ม. 13/51/51) ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางในการอุทิศตนและพร้อมที่จะสงเคราะห์ผู้อื่นโดยดำเนินการในลักษณะการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

พระสงฆ์กับคนไทยมีความสัมพันธ์ในเชิงพึ่งพาอาศัยกันมาโดยตลอดทั้งในทางศาสนาและทางสังคม พระสงฆ์ต้องพึ่งพาปัจจัยสี่และการสนับสนุนจากการบริจาครูปและสิ่งของจากญาติโยม เพื่อดำเนินชีวิตและศึกษาปฏิบัติธรรมได้อย่างเหมาะสมกับสมณเพศ ขณะเดียวกันพระสงฆ์ก็ให้บริการในด้านพิธีกรรม การเทศนาและการอบรม การให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชน รวมถึงการดูแลทุกข์สุขหรือให้คำปรึกษาในปัญหาการดำเนินชีวิตของญาติโยม (พินิจ ลาภานานนท์, 2562 : 33-34) ในปัจจุบันบทบาทของพระสงฆ์ได้ขยายออกไปในหลายด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาชุมชนและการทำงานสาธารณสงเคราะห์ พระสงฆ์หลายท่านได้ริเริ่มโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น การจัดกิจกรรมการกุศล การส่งเสริมการศึกษา การให้คำปรึกษาแก่ผู้ประสบปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิต และยังมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติหรือภาวะวิกฤติ เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากธรรมชาติหรือโรคระบาด โดยพระสงฆ์ไม่เพียงแต่เป็นผู้ให้คำปรึกษาในด้านจิตใจ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของผู้คนในสังคม

แม้บทบาททางสังคมของพระสงฆ์จะมีความสำคัญ แต่ยังไม่ได้รับการตระหนักรู้อย่างเพียงพอในสังคมปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นต้องศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อให้เห็นถึงขอบเขต บทบาท และอิทธิพลของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมโดยรวม โดยเฉพาะในด้านการช่วยเหลือผู้ยากไร้ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา และการบรรเทาทุกข์ในช่วงภาวะวิกฤติ ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ วิกฤติเศรษฐกิจ หรือปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง การศึกษานี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะนอกจากจะช่วยเพิ่มความตระหนักและความเข้าใจในบทบาทเชิงสังคมของพระสงฆ์แล้ว ยังสามารถนำเสนอแนวทางในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับพระสงฆ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางทางสังคมของชุมชน

วัดราษฎร์ประคองธรรม จังหวัดนนทบุรี ได้มีการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ที่มีความโดดเด่น โดยเฉพาะในด้านการให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยต่าง ๆ เช่น "โครงการบ้านหลังสุดท้าย" ที่ได้มีการสงเคราะห์ช่วยเหลือครอบครัวและญาติผู้เสียชีวิตในการฃาปนกิจศพซึ่งได้ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2554 โดยความคิดริเริ่มของท่านเจ้าอาวาสพระกิตติวิจิตรธาดา ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วัดราษฎร์ประคองธรรมเป็นวัดที่ฃาปนกิจผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์โควิดมากที่สุด (AMARIN TV, 2567) อีกทั้งมีการดำเนินงานศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยก็เป็นช่องทางสำคัญในการบรรเทาความเดือดร้อนจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ วัดยังคงให้ความสำคัญในการมอบสิ่งของแก่ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ และผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนในชุมชน สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงบทบาทที่สำคัญของวัดในการสนับสนุนสังคมอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน

ในบริบทเชิงนโยบาย การดำเนินงานเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนโครงการต่าง ๆ เช่น การให้การสนับสนุนทางการเงิน การจัดหาอุปกรณ์ในการบรรเทาความเดือดร้อนจากภัยพิบัติ รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและวัดในระดับท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 วัดราษฎร์ประคองธรรมได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านการจัดการและอำนวยความสะดวกด้านการฃาปนกิจผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์โควิดและการช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนและภัยพิบัติในหลายรูปแบบ

การศึกษานี้มีความสำคัญในการ เสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างรัฐและวัด ในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งสามารถส่งผลให้การพัฒนา นโยบายสาธารณะ เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้ประสบภัยใน

อนาคตมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยการสนับสนุนจากภาครัฐที่เหมาะสมจะช่วยให้การทำงานของพระสงฆ์ในด้านสาธารณสงเคราะห์มีความยั่งยืนและสามารถขยายผลได้ในระดับที่กว้างขึ้น

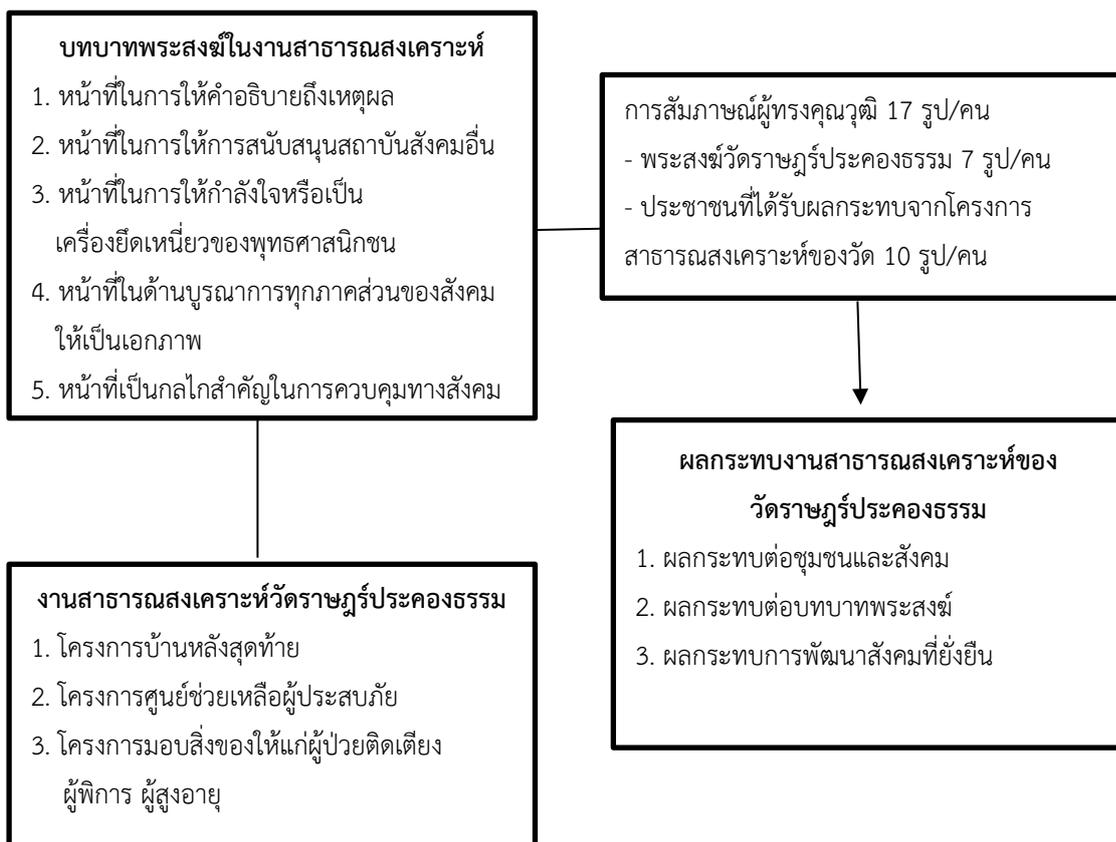
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ : กรณีศึกษาวัดราษฎร์ประคองธรรม” เนื่องจากพบว่าในปัจจุบัน งานสาธารณสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น การขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และอุปสรรคในการดำเนินงานบางโครงการที่ขาดความต่อเนื่อง รวมถึงความจำเป็นในการปรับวิธีการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์
2. เพื่อศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของวัดราษฎร์ประคองธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ : กรณีศึกษาวัดราษฎร์ประคองธรรม” มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีหลักในการเก็บข้อมูล ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

การศึกษาด้านเอกสาร

- ศึกษาข้อมูลจากเอกสารโดยใช้หลักเกณฑ์ด้านความน่าเชื่อถือและความเกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย
ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) : เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน
ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) : วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- วิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ การสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

- เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก
กลุ่มที่ 1 : พระสงฆ์วัดราษฎร์ประคองธรรม จำนวน 7 รูป/คน
กลุ่มที่ 2 : ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการสาธารณสงเคราะห์ของวัด จำนวน 10 คน
- ใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายประสบการณ์และความคิดเห็นอย่างอิสระ
- บันทึกข้อมูลโดยใช้ การถอดความ (Transcription) และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

- ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ถูกนำมาวิเคราะห์ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis)

- จัดหมวดหมู่ข้อมูลโดยใช้การเข้ารหัสข้อมูล (Coding) และการหาหัวข้อหลัก (Thematic Analysis)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness of Data)

- ใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) : เปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการอภิปรายกับผู้เชี่ยวชาญ
- การตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) : ส่งผลการสัมภาษณ์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตรวจสอบความถูกต้อง
- การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) : ให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยพิจารณาวิเคราะห์และวิพากษ์ผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1) บทบาทพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ มีดังนี้ 1) หน้าที่ในการให้คำอธิบายถึงเหตุผล พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงเหตุและผลของปรากฏการณ์ทางสังคมและปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ พระสงฆ์ใช้หลักธรรม เช่น กฎแห่งกรรม อริยสัจ 4 และไตรลักษณ์ อธิบายความเป็นไปของชีวิต ชี้ให้เห็นถึงเหตุปัจจัยของปัญหาสังคมและแนวทางการแก้ไขด้วยสันติวิธี บทบาทนี้ช่วยให้ประชาชนมีสติปัญญาและสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและเป็นกลาง 2) หน้าที่ในการให้การสนับสนุนสถาบันสังคมอื่น พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และภาครัฐ โดยเฉพาะในการเสริมสร้างศีลธรรมและจริยธรรมแก่บุคคลในสังคม เช่น การจัดอบรมคุณธรรมให้แก่นักเรียนในสถานศึกษา การร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและ

เอกชนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน รวมถึงการให้คำปรึกษาแก่บุคคลในสถาบันครอบครัวเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวและลดปัญหาความขัดแย้ง 3) หน้าที่ในการให้กำลังใจหรือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของพุทธศาสนิกชน พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจ โดยให้คำสอนที่ช่วยให้ผู้คนมีกำลังใจและพร้อมที่จะเผชิญกับความทุกข์และความไม่แน่นอนของชีวิต ทั้งนี้ การสวดมนต์ การแสดงพระธรรมเทศนา และการทำสมาธิภาวนาถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้พุทธศาสนิกชนมีสติสัมปชัญญะในการรู้เท่าทันความเป็นจริงและสามารถจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเองได้ พระสงฆ์ยังเป็นที่พึ่งของผู้ที่สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักโดยให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยศักยภาพของพระสงฆ์และวัด ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและสาธารณประโยชน์ 4) หน้าที่ในด้านบูรณาการทุกภาคส่วนของสังคมให้เป็นเอกภาพ พระสงฆ์มีบทบาทเป็นสื่อกลางในการสร้างความสมานฉันท์ระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นระดับชนชั้น วัย หรือแนวคิดทางการเมือง ด้วยการใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมความเมตตาและความเข้าใจซึ่งกันและกัน พระสงฆ์มักจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ เช่น การบรรยายธรรมแก่ผู้นำชุมชน การจัดโครงการพัฒนาท้องถิ่นที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีความสามัคคี 5) หน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมทางสังคม พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมและธำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม เช่น การสอนให้ประชาชนยึดมั่นในศีล 5 ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข การเผยแผ่แนวคิดเรื่องการไม่เบียดเบียนผู้อื่น การให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์สุจริต และการช่วยให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม บทบาทนี้ช่วยให้สังคมสามารถลดปัญหาอาชญากรรมและความขัดแย้งลงได้

2) งานสาธารณสงเคราะห์ของวัดราษฎร์ประคองธรรม

ผลการวิจัยพบว่า วัดราษฎร์ประคองธรรมได้มีการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ มีดังนี้โครงการบ้านหลังสุดท้ายมีการสงเคราะห์แก่ศพไร้ญาติและผู้ที่มีภาวะสุขภาพขัดสนทางการเงินในการจัดการงานฌาปนกิจศพ โดยการให้การสนับสนุนในการเตรียมการและจัดพิธีฌาปนกิจแก่ผู้ที่ไม่มียาตีพิน้องหรือไม่สามารถจัดการพิธีได้ด้วยตนเอง ซึ่งในสังคมไทย การจัดงานพิธีฌาปนกิจเป็นการแสดงออกถึงความเคารพและการให้เกียรติแก่ผู้ล่วงลับ โครงการนี้ไม่เพียงแต่ให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดเตรียมพิธีการต่างๆ เช่น การจัดหาสถานที่ การจัดหาอุปกรณ์และสิ่งของที่จำเป็นสำหรับการฌาปนกิจ แต่ยังคำนึงถึงการให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้คำปรึกษาหรือการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการพิธีอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการให้บริการแก่ผู้ที่ไม่มียาตีหรือครอบครัวที่สามารถช่วยเหลือได้ จึงถือเป็นการเยียวยาและเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้แก่ญาติและครอบครัวผู้เสียชีวิตที่กำลังเศร้าโศกต่อการจากไปของบุคคลผู้เป็นที่รัก

โครงการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสพภัยของวัดราษฎร์ประคองธรรม มีการให้การช่วยเหลือแก่บุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ หรือเหตุการณ์ที่เกิดจากธรรมชาติหรือปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การดำเนินโครงการนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือผู้ประสพภัยในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสพภัยของวัดราษฎร์ประคองธรรมมีบทบาทสำคัญในการจัดหาสิ่งของจำเป็น เช่น อาหาร น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องมือช่วยเหลือเบื้องต้นสำหรับผู้ประสพภัยในพื้นที่ต่างๆ การจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวช่วยให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประสพภัยได้อย่างทันท่วงที และฟื้นฟูเยียวยาผู้ประสพภัยให้สามารถกลับมาดำเนินชีวิตต่อไปได้

โครงการมอบสิ่งของผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้สูงอายุของวัดราษฎร์ประคองธรรม เป็นการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางที่ประสบปัญหาทางด้านสุขภาพและการขาดแคลนสิ่งของที่เป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ และผู้สูงอายุ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มักประสบกับอุปสรรคในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ทั้งทางด้านการแพทย์และความช่วยเหลือจากสังคม การดำเนินโครงการนี้จึงเป็นการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของกลุ่มดังกล่าว เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น การมอบสิ่งของและการสนับสนุนจากโครงการนี้มีผลในการเสริมสร้างจิตใจของผู้รับบริการ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการที่อาจรู้สึกโดดเดี่ยวหรือขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ความรู้สึกที่ได้รับการช่วยเหลือจากสังคมไม่เพียงแต่ช่วยให้พวกเขาเข้าถึงการมีคุณค่าในสังคม แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความหวังและกำลังใจในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน การดำเนินการของโครงการนี้ยัง

ช่วยให้เกิดการสร้างเครือข่ายความช่วยเหลือระหว่างชุมชนและผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยการมอบสิ่งของในลักษณะนี้ทำให้ผู้ได้รับความช่วยเหลือรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3) ผลกระทบงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดราษฎร์ประคองธรรม

ผลกระทบต่อชุมชนและสังคม

วัดราษฎร์ประคองธรรมมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคมโดยรวม วัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือประชาชนที่อยู่ในภาวะยากลำบาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ และผู้ประสบภัยผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการ "บ้านหลังสุดท้าย" ที่ช่วยให้ผู้ขัดสนทุนทรัพย์สามารถจัดงานฌาปนกิจศพแก่บุคคลผู้เป็นที่รัก ซึ่งช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ลดภาระค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ วัดยังเป็นศูนย์รวมของการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ทั้งในรูปแบบของการบริจาคทรัพย์ การสนับสนุนสิ่งของจำเป็น ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและสังคม ซึ่งช่วยปลูกฝังค่านิยมด้านจริยธรรมและจิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่น ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น บทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ชุมชนสามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ดียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย วาตภัย หรือการแพร่ระบาดของโรค วัดราษฎร์ประคองธรรมได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเพื่อให้การสนับสนุนแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ผ่านการแจกจ่ายสิ่งของจำเป็น การให้ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย และการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบภัย ความช่วยเหลือนี้ไม่เพียงแต่ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในระยะสั้น แต่ยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่ามีหน่วยงานทางศาสนาที่สามารถเป็นที่พึ่งในยามวิกฤติ

ผลกระทบต่อบทบาทพระสงฆ์

งานสาธารณสงเคราะห์ของวัดราษฎร์ประคองธรรมส่งผลกระทบต่อบทบาทของพระสงฆ์ในหลายมิติทั้งในด้านบทบาทเชิงศาสนา บทบาททางสังคม และบทบาทในการบริหารจัดการภายในวัด โดยการขยายภารกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดได้เปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติของพระสงฆ์ให้มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งการช่วยเหลือประชาชนในภาวะวิกฤติ และการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ พระสงฆ์มีหน้าที่หลักในการเผยแผ่พระธรรมคำสอน ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการปฏิบัติภารกิจด้านสาธารณสงเคราะห์มากขึ้นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การจัดงานศพให้ผู้ไร้ญาติ หรือการแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ชุมชน นอกจากนี้ การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้พระสงฆ์ต้องมีความสามารถในการประสานงานกับองค์กรภายนอกมากขึ้น ในด้านบทบาททางสังคม งานสาธารณสงเคราะห์ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทเป็นผู้นำทางสังคมที่ชัดเจนขึ้น โดยวัดกลายเป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ส่งผลให้ประชาชนให้ความเคารพและเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของวัดมากขึ้น การบริหารจัดการภายในวัด การดำเนินโครงการสาธารณสงเคราะห์ทำให้วัดต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงานให้สามารถรองรับภารกิจที่เพิ่มขึ้น พระสงฆ์ต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เช่น การบริหารโครงการ การบริหารงบประมาณ และการจัดการอาสาสมัคร นอกจากนี้พระสงฆ์ยังต้องรับบทบาทในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของบทบาทวัดจากการเป็นเพียงสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจไปสู่การเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมเพื่อสังคม

ผลกระทบการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

วัดราษฎร์ประคองธรรมมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน วัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือประชาชนผ่านการให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชุมชน การให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยพื้นฐานช่วยลดภาระของประชาชนที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้พวกเขาสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสนับสนุนด้านการศึกษาและการฝึกอาชีพยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การดำเนินงานของวัดยังมีผลกระทบในเชิงสังคม โดยวัดเป็นศูนย์กลางในการฟื้นฟูและเสริมสร้างคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนาซึ่งช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะและความสามัคคีในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทของพระสงฆ์ในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ที่มีความหลากหลายและสำคัญต่อการสร้างสังคมที่สงบสุข และมีคุณธรรม พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมต่าง ๆ เช่น กฎแห่งกรรม อริยสัจ 4 และไตรลักษณ์ เพื่ออธิบายเหตุผลและความเป็นไปของชีวิต รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาสังคมและวิธีการแก้ไขที่สอดคล้องกับสันตวิธี การอธิบายนี้ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าใจและมองเห็นปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และมีการวิเคราะห์ที่เป็นกลาง ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างสติปัญญาและความเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชีวิต ในด้านการสนับสนุนสถาบันต่าง ๆ ในสังคม พระสงฆ์มีบทบาทในการเสริมสร้างศีลธรรมและจริยธรรมทั้งในครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชน โดยการให้คำแนะนำที่ส่งเสริมคุณธรรม เช่น การจัดอบรมคุณธรรมให้แก่ นักเรียนในสถานศึกษา การร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน นอกจากนี้พระสงฆ์ยังทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน โดยการให้กำลังใจและคำสอนที่ช่วยให้ผู้คนเผชิญกับความทุกข์และความไม่แน่นอนของชีวิต โดยผ่านการสวดมนต์ การแสดงพระธรรมเทศนา และการทำสมาธิ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้พุทธศาสนิกชนมีสติสัมปชัญญะในการเผชิญกับความจริงของชีวิต การรับมือกับความทุกข์ รวมถึงการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือผู้ที่สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ทั้งในรูปแบบของการสงเคราะห์และการเป็นที่พึ่งทางจิตใจ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการสร้างความสมานฉันท์และความร่วมมือในสังคม โดยการใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมความเมตตา ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข พระสงฆ์มักจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบรรยายธรรมแก่ประชาชน การร่วมมือในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติและมีความสามัคคี ในด้านการควบคุมทางสังคม พระสงฆ์ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสังคม โดยการสอนให้ประชาชนยึดมั่นในศีล 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข การเผยแพร่หลักการที่ส่งเสริมการไม่เบียดเบียนผู้อื่น การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม การส่งเสริมการรักษาความถูกต้องทางศีลธรรมและสังคมช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและอาชญากรรมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วีราภรณ์ ประสพรัตนสุข และคณะ (2557) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทพระสงฆ์ในด้านสาธารณสงเคราะห์ เรายังเห็นได้ชัดเจนว่าพระสงฆ์ที่มีบารมี มีเอกภาพมาก ๆ ท่าน ไม่ได้เก็บไว้เพียงตัวท่านเอง หากแต่ได้ช่วยสร้างโรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ อนามัยตำบล ศาลาที่ประชุม ที่พักริมทาง ทำบ่อน้ำทำสะพาน ฯลฯ หากมองลึกไปถึงการพัฒนาในด้านจิตใจ พระสงฆ์ได้พัฒนาจิตใจของคนในชุมชน จากคนที่ติดยาเสพติดให้เลิก จากที่เคยติดเหล้าให้เลิกเหล้า จากที่เคยติดการพนันให้เลิกการพนัน จากที่เคยลุ่มหลงในไสยศาสตร์ที่เคยมกมายให้รู้ใช้สติปัญญา จากความเห็นผิด (มิจฉาทิฎฐิ) ให้มีความเห็นถูกต้อง (สัมมาทิฎฐิ) พระสงฆ์พัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้ขยันหมั่นเพียรในการทำมาหาเลี้ยงชีพ สอนให้ขยันเก็บออม ประหยัดใช้จ่ายอย่างรู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือย หรุกราลงตามค่านิยมที่ผิด ๆ (ค่านิยมที่ไม่น่านิยม) สอนคนที่อยู่ในสังคม เช่น สอนให้รู้จักเลือกคบคนโดยให้เลือกคบกับบัณฑิตให้หลีกเลี่ยงจากคนพาล และสอนให้วางตนให้เหมาะกับภาวะแห่งตน รู้จักฐานะของตน และสอดคล้องกับงานวิจัย พระภิกษุ สุเมธ (สารนอก) (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ผู้ประสบอุทกภัยเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการศึกษาพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ผู้ประสบอุทกภัย การทำงานสาธารณสงเคราะห์กับการเผยแพร่ธรรม นอกจากนั้นพระสงฆ์ต้องยึดถือหลักธรรมคำสอนอย่างเคร่งครัด ควรระมัดระวังด้านความประพฤติให้อยู่ในกรอบของพระวินัยและจารีตประเพณีในขณะที่ปฏิบัติภารกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ 1) บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ด้านสถานที่ วัดที่น้ำไม่ท่วมอยู่ในที่สูงเป็นสถานที่ ที่สามารถใช้เป็นที่พักอาศัยให้กับผู้ประสบอุทกภัยได้เพราะมีศาลาการเปรียญที่ใหญ่และสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประสบอุทกภัยได้ คือหมายถึงวัดที่ไม่ได้ประสบอุทกภัยแต่ถึงอย่างไรเสียถึงแม้ว่าจะถูกน้ำท่วมแต่ก็ยังมียี่งมีพื้นที่สำหรับรองรับผู้ประสบภัยได้ 2) บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ด้วยอาหารเครื่องดื่ม พระสงฆ์จะสามารถเป็นสื่อกลางการขอรับบริจาคเงินและสิ่งของหรือขอรับความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ได้มาก รวมทั้งผู้บริจาค

หรือผู้ให้การสนับสนุนมักจะรู้สึกมั่นใจว่าการให้การช่วยเหลือผ่านพระสงฆ์เป็นช่องทางที่จะไปถึงผู้ได้รับความทุกข์ยากเดือดร้อนมากกว่าผ่านทางราชการหรือหน่วยงานอื่นพระสงฆ์และวัดจึงเป็นสื่อสาธารณสงเคราะห์ที่มีความน่าเชื่อถือได้มาก 3) บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ด้วยเครื่องนุ่งห่มและปัจจัย พระสงฆ์ควรดำเนินการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เช่นผู้นำชุมชนแจ้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนในทางที่สมควรสำรวจความต้องการของผู้ประสบทุกข์ว่าต้องการอะไรแล้วเราก็นำสิ่งของที่ขาดแคลน ก็นำสิ่งที่เขาต้องการจริงๆ ไปมอบให้ดีกว่า จากเหตุการณ์เกิดอุทกภัยพระสงฆ์ในพื้นที่ได้ปฏิบัติช่วยเหลือกันอยู่คือ รวบรวมส่งเจ้าคณะอำเภอ ๆ นำไปช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ตามแบบงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ต่อไป และมีการศึกษาบทบาทการสงเคราะห์ของพระสงฆ์เช่นเดียวกันกับ พระสมพร นามอินทร์ (2567) ได้ทำบทความวิชาการเรื่อง “พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเจริญทางสังคมและยั่งยืนในชุมชน งานสาธารณสงเคราะห์นั้นไม่เพียงเพื่อการช่วยเหลือผู้ยากไร้เท่านั้น แต่ยังมีมุ่งเน้นไปที่การสร้างคามยั่งยืนในการช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชน โดยการปรับใช้แนวคิดและหลักการใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเข้าถึงทรัพยากรอย่างเต็มที่การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายร่วมกับภาคีส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน และองค์กรสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญในการเชื่อมโยงและเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่สำคัญต่อชุมชนโดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคมมาใช้ในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถอพัพเกรดและเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืน การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากสังคมและภาคีส่วนท้องถิ่น การแสวงหาทุนและทรัพยากรจากภาคเอกชนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณา เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในการดำเนินงาน การสร้างความเข้าใจและการสนับสนุนจากสังคมจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. วัดราชวรวิหารระยองระยองมุ่งเน้นการช่วยเหลือสังคมผ่านโครงการสาธารณสงเคราะห์ที่ครอบคลุมหลายด้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ที่ขาดโอกาสในสังคม โครงการหลักของวัดรวมถึงการสงเคราะห์ศพไร้ญาติและผู้ที่ยกขันธ์ในการจัดพิธีฌาปนกิจ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ รวมถึงการมอบสิ่งของจำเป็นแก่ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ และผู้สูงอายุ วัดให้ความสำคัญกับการดูแลผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ทั้งในช่วงสุดท้ายของชีวิตและในยามเผชิญวิกฤต การจัดพิธีฌาปนกิจศพไร้ญาติในโครงการ “บ้านหลังสุดท้าย” ซึ่งสอดคล้องกับ ฐิตินันท์ วัฒนวิไล และคณะ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทการจัดการความตายให้ศพผู้ป่วยยากไร้และไร้ญาติของมูลนิธิไม่แสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการเป็นญาติเสมือนผ่านพิธีกรรมงานฌาปนกิจบทบาทต่อมาของมูลนิธิ ในการจัดการศพผู้ป่วยยากไร้และศพผู้ป่วยไร้ญาติ และศพที่ญาติมอบให้มูลนิธิดำเนินการ นอกจากจะเป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมายและการแพทย์แล้วมูลนิธิยังให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามขั้นตอนพิธีกรรมทางศาสนาโดยการจัดงานฌาปนกิจ บทบาทในส่วนนี้มูลนิธิ จะประสานความร่วมมือกับวัดเป็นสำคัญ โดยมูลนิธิมีการกำหนดให้จัดพิธีกรรมภายใต้หลักความประหยัดและกระชับเวลาเนื่องจากข้อจำกัดของมูลนิธิที่ต้องดำเนินการในวันและเวลาราชการ แต่พิธีการดังกล่าวยังคงคำนึงถึงองค์ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่างครบถ้วน สำหรับขั้นตอนกิจกรรมงานฌาปนกิจนี้จะจัดขึ้นในเวลาประมาณ 10.00-13.00 น. โดยส่วนใหญ่จะจัดงานในวันพฤหัสบดีในวันและเวลาราชการ เริ่มต้นจากเวลา 10.30 น. เป็นการสวดพระพุทธรูปโดยพระ 10 รูป ต่อมาเวลา 11.00 น. เป็นการทำบุญเลี้ยงพระเพล ในกิจกรรมส่วนนี้ทางมูลนิธิและวัดจะอนุญาตให้ผู้เข้าร่วมงานร่วมรับประทานอาหารได้หลังจากถวายเพลเล็กน้อยเพื่อกระชับเวลา โดยมีเวลาในการรับประทานอาหารประมาณ 30 นาที จากนั้นเวลา 12.00 น. เป็นการสวดพระอภิธรรมจากพระ 4 รูป และในเวลา 12.30 น. จะเป็นการฌาปนกิจศพมีการสวดบังสุกุลและสวดหน้าไฟโดยพระ 4 รูป จึงนับว่าเสร็จสิ้นพิธีกรรมฌาปนกิจสำหรับเจ้ากระดูกมูลนิธิจะนำกระดูกไปลอยอังคารในวันถัดไป โครงการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยของวัดก็มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติและเหตุการณ์ฉุกเฉิน ด้วยการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นสอดคล้องกับ (พระมหาพรหม กิตติธรรม (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ การบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม มีการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ส่งเสริมพระสงฆ์แกนนำในการดำเนินกิจกรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการช่วยเหลือ พัฒนาวิชาชีพชุมชน มีการส่งเสริมอาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนในชุมชน จัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือ

อนุเคราะห์สิ่งที่เป็น นอกจากนั้นวัดยังให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเปราะบางในสังคม ผ่านโครงการมอบสิ่งของให้ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ และผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการสนับสนุนทั้งด้านสิ่งของจำเป็นและด้านจิตใจ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดราษฎร์ประคองธรรมเป็นไปตามหลักเมตตาธรรมและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม สอดคล้องกับ พระวินัยรุธนา ภทฺโธ, (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคณะสงฆ์ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ ในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา (COVID-19)” ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางจิตใจด้วยให้คำปรึกษา และบรรเทาความเดือดร้อนด้านกายภาพ คณะสงฆ์ในตำบลปากน้ำได้ให้ความช่วยเหลือในการแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เข้าเยี่ยมประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ทัศนคติของประชาชนในตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง สมุทรปราการ ในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา (COVID-19) พระสงฆ์จึงเป็นที่พึ่งทางกาย ทางใจ เมื่อชุมชนได้รับผลกระทบ พระสงฆ์มีเมตตากรุณาและเป็นที่พึ่งของชุมชนได้ช่วยเหลือประชาชนบริจาคสิ่งของจำเป็นในการดำเนินชีวิต เช่น ข้าวกล่อง ข้าวสารอาหารแห้ง น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม สบู่ ยาสีฟัน ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด แอมป์พีส หน้ากากอนามัย เครื่องนอน เงิน ยารักษาโรค บรรเทาความเดือดร้อนได้พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางกายและทางใจแก่ประชาชน จากผลการวิจัยข้างต้น วัดราษฎร์ประคองธรรมมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ตามหลักเมตตาธรรม ทั้งในด้านการดูแลผู้ยากไร้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการสนับสนุนกลุ่มเปราะบางในสังคม บทบาทของวัดสะท้อนให้เห็นถึงการใช้นโยบายเป็นฐานในการสร้างสังคมที่เอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนาและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลกระทบต่อชุมชนและสังคมวัดราษฎร์ประคองธรรมเป็นศูนย์กลางสาธารณสงเคราะห์ที่ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น ผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ และผู้ประสบภัย ผ่านโครงการสำคัญ เช่น "บ้านหลังสุดท้าย" ที่ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดพิธีศพของผู้ชดสน มีการส่งเสริมคุณธรรมและความสามัคคีในชุมชน รวมถึงให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น ภัยพิบัติและโรคระบาด ทำให้วัดเป็นที่พึ่งพิงของประชาชนในทุกสถานการณ์ ซึ่งเป็นบทบาทของวัดที่มีต่อชุมชนและสังคม ในกรณีของวัดราษฎร์ประคองธรรม การที่เจ้าอาวาสไม่พึ่งพิงงบประมาณจากภาครัฐก็ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมสงเคราะห์ได้ต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการช่วยเหลือผู้ยากไร้และการให้บริการเผาศพฟรีแก่คนไร้ญาติ ซึ่งช่วยบรรเทาภาระทางการเงินแก่บุคคลที่มาขอรับความช่วยเหลือ สอดคล้องกับ พินิจ ลาภานานนท์ และคณะ (2563) ได้กล่าวว่า เจ้าอาวาสที่ทำงานสงเคราะห์ส่วนมากจะใช้งบประมาณของตนเองและใช้เงินที่ญาติโยมผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาค โคนไม้ได้พึ่งพิงงบประมาณจากภาครัฐหรือหน่วยงานต่าง ๆ เจ้าอาวาสบางรูปอาจจะคิดกิจกรรมขึ้นมาแล้วไปขอรับบริจาคจากญาติโยมหรือขอการสนับสนุนเงินหรือสิ่งของจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในขณะที่บางรูปได้รับการร้องขอความช่วยเหลือจากญาติโยมหรือผู้เดือดร้อนหรือตกทุกข์ได้ยาก จึงได้จัดการขอรับบริจาคจากคนในชุมชนและนอกชุมชน เมื่อท่านได้รับบริจาคจากการทำบุญหรือถวายสังฆทานจากญาติโยม ท่านไม่ได้เก็บไว้ใช้เองหากแต่นำเงินและของที่เหลือใช้ภายในวัดมาใช้ในกิจกรรมการสงเคราะห์ เช่น มีการนำเครื่องอุปโภคบริโภคไปช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยรวมถึงออกเยี่ยมชุมชนเพื่อช่วยเหลือคนยากไร้ คนชรา คนพิการ ผู้ป่วยติดเตียง ติดเตียงหรือเด็กกำพร้าที่ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัวเท่าที่ควร และหลายวัดได้ให้บริการเผาศพฟรีกับคนไร้ญาติและคนยากไร้ในชุมชน

ผลกระทบต่อบทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การจัดพิธีฌาปนกิจศพให้แก่ผู้ไร้ญาติ และแจกจ่ายสิ่งของยังชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างศรัทธาของประชาชน และการพัฒนาให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน นอกจากนี้พระสงฆ์ต้องพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ สอดคล้องกับ พินิจ ลาภานานนท์ และคณะ, (2562) ได้กล่าวว่า พระสงฆ์มีได้จำกัดบทบาทอยู่เฉพาะในเรื่องการสั่งสอนศาสนธรรมและการปฏิบัติธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบทบาทช่วยเหลือประชาชนในหลากหลายด้าน ดังนี้ ด้านศาสนธรรม คือ การอบรมสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ร่วมกันทำบุญสร้างกุศลและรู้จักการปฏิบัติธรรม เพื่อความหลุดพ้นทุกข์และปัญหาซึ่งเป็นงานหลักของพระสงฆ์และจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ด้านศาสนบุคคล พระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาและเป็นแบบอย่างของผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ พระสงฆ์จึงสามารถถ่ายทอดหลักธรรมและความรู้ต่าง ๆ แก่ประชาชน ทำให้มีความเข้าใจและสามารถนำหลักธรรมมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและเลือกประกอบ

อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ด้านสังคมสงเคราะห์ คือ การสงเคราะห์ด้านจิตใจ เช่น การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิต โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นแนวทาง และการสงเคราะห์ด้านกาย เช่น การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนต่างถิ่น หรือการให้คนยากจนได้เช่าที่ดินของวัดในราคาถูกเพื่อปลูกสร้างที่พักอาศัย ให้วัดเป็นบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้ไร้ที่พึ่ง เป็นต้น ด้านการพัฒนาสังคม พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้นำชุมชนได้ให้วัดเป็นศูนย์กลางบริการสังคม เช่น เป็นที่สร้างโรงเรียนสำหรับเด็ก สร้างพิพิธภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นศูนย์เรียนรู้หรือพัฒนาอาชีพ หรือเป็นศูนย์กิจกรรมการดูแลสุขภาพ เป็นต้น

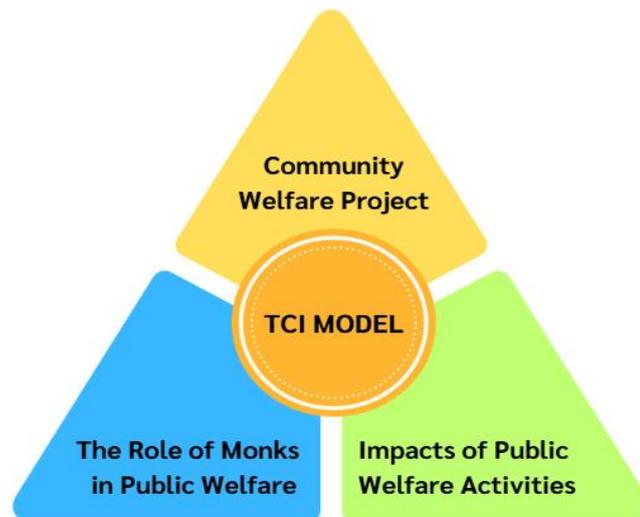
ผลกระทบการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน วัดราษฎร์ประคองธรรมส่งเสริมการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนผ่านการช่วยเหลือด้านปัจจัยพื้นฐาน และส่งเสริมให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว วัดยังเป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมความสามัคคี และสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์จึงมีเป้าหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนาในระดับบุคคล ชุมชน สังคมที่มีความยั่งยืน สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2552) ได้กล่าวว่า สำหรับชาวพุทธแล้ว การพัฒนาที่ยั่งยืนควรเป็นการพัฒนาเพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน ควบคู่กับการตอบสนองความต้องการของตนได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์โลก และประชาชนรุ่นต่อ ๆ ไปในอนาคตต้องเดือดร้อน นั่นหมายความว่า การทำกิจกรรมของมนุษย์ต้องสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ต้องบูรณาการทั้งเศรษฐกิจและธรรมชาติเข้าด้วยกัน เพื่อจะพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและกำจัดความยากจนออกไป ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงมีแนวทางสรุปได้ ดังนี้ 1. ต้องมีการวางนโยบายประชากรให้เหมาะสม เช่น ควบคุมจำนวนประชากรด้วยการวางแผนครอบครัว ในการแก้ปัญหาประชากรที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการแก้ปัญหาทางการศึกษา เพราะจะครอบคลุมไปถึงการแก้ปัญหาด้านอื่น ๆ ทั้งหมดทั้งความยากจน สาธารณสุข ตลอดจนการอนุรักษ์ธรรมชาติ 2. ต้องอนุรักษ์หรือสงวนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การประกาศพื้นที่เป็นป่าสงวน วนอุทยาน อุทยานแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า การฟื้นฟูแหล่งธรรมชาติที่เสื่อมโทรม การรักษาดิน น้ำและอากาศให้ปลอดภัยและมลภาวะ 3. การผลิตเทคโนโลยีกำจัดน้ำเสีย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตไม่สุรุ่ยสุร่าย ประหยัดพลังงาน การพัฒนาที่ยั่งยืนจะประสบความสำเร็จได้จะต้องพัฒนาคนให้มีจริยธรรม ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ไม่ประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากกิเลส 3 อย่างที่ขัดขวางจริยธรรม คือ ตัณหา มานะ และทิฐิ เราจึงต้องพัฒนาคนและเศรษฐกิจให้คู่ขนานไปกับการพัฒนาจริยธรรม ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงขึ้นกับ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. มนุษย์ ต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพดี ชยัน อดทน รับผิดชอบ มีฝีมือ มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในระบบเศรษฐกิจและสังคมที่จัดสรรให้เกื้อหนุน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยให้การศึกษาและจัดสรรปัจจัยเกื้อหนุน 2. สังคม จัดระบบสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร ตลอดจนกิจการต่าง ๆ ให้ผสมกลมกลืนสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนพื้นฐานแห่งความรู้ความเป็นจริง สร้างบรรยากาศแห่งความไม่เบียดเบียน บรรยากาศแห่งความช่วยเหลือเกื้อกูล พิทักษ์ปกป้องคนที่อยู่ในสถานะต่าง ๆ ซึ่งมีโอกาสและมีความสามารถแตกต่างกัน 3. ธรรมชาติ วิธีการพัฒนาสังคมต้องยึดหลักให้มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและดำรงชีวิตให้สอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติ 4. เทคโนโลยี การพัฒนาเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีที่เกื้อกูล ไม่ทำลายธรรมชาติ นำของเสียมาผลิตเวียนไว้ใช้ประโยชน์ใหม่ สังคมไทยต้องพัฒนา เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการพัฒนาตนเอง ต้องใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนประติษฐ์เสกสรรของมนุษย์อย่างไม่ประมาทและเพื่อเกื้อหนุนให้ตนเองมีชีวิตดีงาม สมบูรณ์มีอิสรภาพและสันติสุข

องค์ความรู้ใหม่

1. T = The Role of Monks in Public Welfare บทบาทของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ ประกอบด้วย 1) หน้าที่ในการให้คำอธิบายถึงเหตุผล ถ้ายทอดหลักธรรมให้ประชาชนเข้าใจถึงเหตุและผลในการช่วยเหลือสังคมของพระสงฆ์ 2) หน้าที่ในการให้การสนับสนุนสถาบันสังคมอื่น โดยเป็นทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาชน 3) หน้าที่ในการให้กำลังใจหรือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของพุทธศาสนิกชน คือการสร้างขวัญกำลังใจให้ประชาชนในยามทุกข์ยาก 4) หน้าที่ในด้านบูรณาการทุกภาคส่วนของสังคมให้เป็นเอกภาพ เป็นการเชื่อมโยงกลไกสังคมให้ทำงานร่วมกัน 5) หน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมทางสังคม ส่งเสริมศีลธรรมเพื่อสร้างระเบียบสังคมที่ดี

2. C = Community Welfare Projects โครงการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดราษฎร์ประคองธรรมที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน ได้แก่ โครงการบ้านหลังสุดท้าย จัดพิธีฌาปนกิจศพไร้ญาติและสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวผู้เสียชีวิต โครงการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้ความช่วยเหลือด้านอาหารและที่พักพิงในยามประสบภัยพิบัติ โครงการมอบสิ่งของให้ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ และผู้สูงอายุ ให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง สงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่และอุปกรณ์ทางการแพทย์

3. I = Impacts of Public Welfare Activities ผลกระทบของงานสาธารณสงเคราะห์ ผลกระทบต่อชุมชนและสังคมของวัดราษฎร์ประคองธรรม ผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างความร่วมมือในชุมชน ผลกระทบต่อบทบาทพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทมากขึ้นในฐานะผู้ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์โดยตรง ผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

โมเดลนี้ช่วยอธิบายให้เห็นว่า งานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไม่ได้เป็นเพียงการให้ทานหรือช่วยเหลือเป็นครั้งคราว แต่เป็นกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยมี บทบาทของพระสงฆ์เป็นศูนย์กลาง กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์เป็นเครื่องมือ และผลกระทบต่อชุมชนเป็นเป้าหมายสุดท้าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์อย่างเป็นระบบ
2. พัฒนาความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และภาครัฐ
3. ส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการทำงานเพื่อสังคมของพระสงฆ์ผ่านงานสัมมนาวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี
2. ควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและอุปสรรคต่อการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์

เอกสารอ้างอิง

- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2557). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล 91 เล่ม ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย. นครปฐม : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พินิจ ลาภธนานนท์. (2562). อดีต ปัจจุบัน และอนาคต งานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย. นนทบุรี : นิตติธรรมการพิมพ์.
- วีราภรณ์ ประสพตันสุขและคณะ. (2557). สังฆะเพื่อสังคม บทเรียนบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาวะชุมชนและสังคม. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- พระกฤษฎา สุเมธ. (2565). บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ผู้ประสบทุกข์ภัยเชิงพุทธบูรณาการ. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฐิตินันท์ วัฒนิน และคณะ. (2567). บทบาทการจัดการความตายให้ศพผู้ป่วยยากไร้และไร้ญาติของมูลนิธิไม่แสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ. (7)4.
- พระมหาพชร กิตติวรเมธี . (2565). การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวินัยธรรยธรรมา กุฑมโน. (2565). ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคณะสงฆ์ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง สมุทรปราการ ในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา (COVID-19). วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ. (8)2.
- พินิจ ลาภธนานนท์ และคณะ. (2563). ถอดบทเรียนเพชรงามการสาธารณสงเคราะห์ พ.ศ. 2560 – 2561. นนทบุรี : นิตติธรรมการพิมพ์.
- พินิจ ลาภธนานนท์ และคณะ. (2562). แนวคิดพุทธศาสนาเพื่อสังคม สังคหะและสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ. นนทบุรี : นิตติธรรมการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). การพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร : โกมลคิมทอง AMARIN TV. (2567). วัดราษฎร์ประคองธรรม บ้านหลังสุดท้าย ทำศพฟรี..ให้คนยากไร้. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2568. เข้าถึงได้จาก <https://www.amarintv.com/news/social/502155>